

Bokhandlerforeningen. Årsberetning 2015

Innhold

Bokhandleråret 2015	2
Om Bokhandlerforeningen	3
Generalforsamling og styre	4
Medlemmer	5
Rammevilkår og avtaleverk	6
Litteraturabonnement	7
Samfunnskontakt og politisk påvirkning	8
Digitalisering	9
Litterære priser og stipend	10
Bokhandelens forfatterstipend	11
Felles bokprosjekter	12
Bransjestatistikk, undersøkelser og analyser	13
Boklista 15 på topp i 2015	14
Økonomiske nøkkeltall	15
Innkjøpsstatistikk	16
Forbrukerundersøkelser	17
Fagskolen for bokbransjen	18
Bransjeinformasjon og annen medlemsservice	19
Utvalg og representasjon 2015	20

Bokhandleråret 2015

2015, året med ny bokavtale.

Bokavtalen iverksatt

Den nye Bransjeavtalen trådte i kraft 1.1.15. Avtaleperioden er svært kort med kun to år. Arbeidet med evaluering av avtalens virkning, og forberedelsene til søknad om forlengelse av unntaksforskriften og bokavtalen, ble igangsatt kort tid etter at avtalen tok til å gjelde. På tross av kort virketid er det avgjørende viktig at bokavtalen inneholder kollektivt forpliktende og formatuavhengig fastpris. Det vil sikre de litteraturpolitiske målene og like konkurranseforhold. Norge har et av Europas mest liberale fastprissystem: Fastprisen slik den er innrettet i Norge, har gitt gode resultater og balanserer godt mellom virksom konkurranse og god litteraturpolitikk.

Parallelt med arbeidet med ny bokavtale forberedes partiprogrammer i alle partier. Bokhandlerforeningen er i dialog med alle partiene for å sikre de viktige rammebetingelsene på litteraturfeltet.

Bokhandlerforeningen og Forleggerforeningen tok sammen med forfatterforeningene initiativ til en internasjonal konferanse om fastpris; «Fixed book prices as a policy element in a strategy on literature and language». Arrangementet fant sted 5. og 6. mars i Oslo, med mer enn 60 innledere og deltakere fra 15 europeiske land.

Mva-fritaket må være uavhengig av format

Hensikten med fritaket av merverdiavgift på bøker er å bevare det norske språket – en begrunnelse som kanskje er viktigere enn noen gang. Bokhandlerforeningen mener av slike grunner at lesing ikke skal skattlegges, uavhengig av formatet som leses. Likevel forskjellsbehandles de ulike formatene. E-bok har fortsatt 25 prosent mva.

Bokbransjen er mer optimistisk i saken etter at Regjeringen innførte momsfristak på elektroniske nyheter helt i starten av 2016. De grunngir det både kultur- og språkpolitisk, argumenter som sammenfaller med Bokhandlerforeningens syn.

Mva-fritak på e-bøker tas opp i alle de politiske fora vi får anledning. Merverdiavgiftsfritak på all litteratur gir bedre vilkår for forfatteren, velfungerende e-bokmarked, mer mangfold og mer lesing.

Litteraturpolitisk samarbeidsforum

Sammen har bransjen håndtert felles utfordringer. Litteraturpolitisk samarbeidsforum ble stiftet 2009. Samarbeidet inkluderer Den norske Forfatterforening, Norsk faglitterær forfatter- og oversetterforening, Forleggerforeningen og Bokhandlerforeningen. Forumet drøfter og arbeider med felles politiske utfordringer i forhold til bransjens rammebetingelser, særlig fastpris.

Merkur Bok reddet

Merkur Bok ble foreslått strøket fra Merkurprogrammet av Kommunal og fornyingsdepartementet. Med målrettet lobby gikk en samlet Kommunalkomiteé på Stortinget imot Regjeringens forslag med enstemmig merknad om at Merkur Bok skal videreføres.

Andre saker

Av andre viktige saker som styret og administrasjonen har jobbet mye med er utviklingen i e-bokutlån og debatt om bokhandelens rolle og kommersialisering, høringer og utredninger.

Endringer i foreningen

For å tilpasse og gjøre Bokhandlerforeningen godt rustet fremover er foreningens oppgaver revidert og driften effektivisert. Det nødvendige arbeidet med oppjustering av kontingent og serviceavgift er ferdigstilt og innstillingen ligger klar til Generalforsamlingen. Gavekortordningen er avviklet fra 1.2. 2016.

Hilsen Trine Stensen, administrerende direktør

Om Bokhandlerforeningen

Bokhandlerforeningen ivaretar bokhandlernes interesser, og arbeider for å styrke litteraturen og bokas plass i samfunnet.

Bokhandlerforeningen ivaretar bokhandlernes interesser, og arbeider for å styrke litteraturen og bokas plass i samfunnet. Et desentralisert og landsdekkende nett av bokhandler, gode og mange løsninger for digital handel av papir og e-bok sikrer lik og rik tilgang til litteratur i alle formater over hele landet. Gjennom bokhandel kjøpes boka i utsalgssteder med høy kompetanse og gjennom god faglig veiledning.

Bokhandlerforeningen representerer rundt 575 bokhandler med ca. 2000 ansatte. Ca. 90 prosent av landets bokhandler, inkludert samtlige bokhandlerkjeder, er medlem i foreningen. Medlemmene varierer fra de største kjedebokhandlerne til små, uavhengige bokhandler.

Kjerneområder for Bokhandlerforeningen

- Rammevilkår og avtaleverk.
- Samfunnskontakt (media) og politisk påvirkning.
- Bransjestatistikk, undersøkelser og analyser (dokumentasjon).
- Bransjeinformasjon og annen medlemservice.

Nye nettsider

24. mars 2015 var vi på lufta med nye og revitaliserte nettsider. Nettsidene skal være tilpasset dagens forventede standard, og det skal være enkelt å lese informasjon både på PC, mobil og nettbrett.

Med mer responsiv design og enklere intuitiv navigasjon ønsker vi at målgruppen (politikere, byråkrater, journalister, egne medlemmer og bokbransjen ellers) raskt skal finne aktuell meningsytring, informasjon og statistikk.

Generalforsamling og styre

Generalforsamlingen

Generalforsamling for Den norske Bokhandlerforening ble avholdt på Latter i Oslo 4. juni, i forbindelse med foreningens årsmøtearrangement.

Styreleder Lars-Ove Hammer ønsket de fremmøtte velkommen til generalforsamlingen. Direktør Trine Stensen holdt en kort presentasjon av årets viktigste hendelser og saker som har hovedfokus i foreningen.

Forsamlingen representerte 381 stemmer inkl. fullmakter (korrigert for 10 % - regelen). Totalt var det 19 personer til stede, i tillegg til administrasjonen.

Bokdagen med Gullbok-utdeling

Bokdagen ble for tredje år arrangert av Forleggerforeningen og Bokhandlerforeningen i fellesskap. Programleder Svein Tore Bergestuen loset oss igjennom det faglige programmet, som i år tok for seg både de store, overgripende temaene og utfordringene i bransjen og andre mer spesifikke temaer som er aktuelle for ansatte i forlag og bokhandler. Første bolk handlet om ytringsfrihet, og ble rundet av med utdelingen av Bokhandlerforeningens forfatterstipend. I andre bolk ble det sett nærmere på den digitale utviklingen i bransjen, hvor vi fikk presentert «best cases» fra ulike hold. Det hele ble oppsummert i en panelsamtale ledet av Marta Breen. Gullboken-prisene ble delt ut av kulturminister Thorhild Widvey og Anne Gaathaug fra Kagge forlag. De glade vinnerne av «Årets bokhandel» ble ARK OSL Avgang. Eva Stenlund Thorsen og Terje Thorsen, Tronsmo, stakk av med Gullegget.

Styret

På generalforsamlingen 4. juni 2015 ble Lars-Ove Hammer, Haugenbok.no, enstemmig gjenvalgt til styreleder. John Tørres Thuv ble takket av etter mange år i styret, da han tiltretr ny stilling som konsernsjef i Gyldendal Norsk Forlag fra 1.1.2016. Styret hadde etter 4. juni 2015 følgende sammensetning:

Styreleder: Lars-Ove Hammer, Haugenbok.no/Akademika

Vara: Eli Gerhardsen

Nestleder: John Thomasgaard, Norli Libris

Vara: Kim-Are Andersen

Styremedlem: Sveinung Råmunddal, Fri Bokhandel

Vara: Helèn Foss

Styremedlem: John Tørres Thuv, Ark fratrådte fra 27.08.15

Vara: Jon Georg Husby, fast møtende fra 27.08.15

Styremedlem: Stian Simonsen, Notabene

Vara: Tømm Walter Larsen

Styremedlem: Anne-Regine Bakstad, Tanum

Vara: Eva Svoldal

Valgkomitéen

Valgkomitéen består av Martin Antonsen (leder), Anne Bjørg Røed og Bente Soldal.

Styremøter

Styret (DnB-forening og DnB-service) har avholdt 9 styremøter. Direktøren er styrets faste sekretær. Det ble protokollført 64 saker. De viktigste sakene er omtalt i årsmeldingen.

Administrasjonen

Arbeidsfordelingen i administrasjonen gjenspeiler de prioriterte aktivitetssområdene for foreningen. I 2015 var det følgende bemanning i Bokhandlerforeningens sekretariat:

Trine Stensen	Administrerende direktør (100 prosent)
Elin Øy	Rådgiver (100 prosent)
Sidsel Henriksen	Konsulent (95 prosent, 100 % f.o.m. 1. februar)
Anne Schjøtz	Rådgiver (100 prosent) – sluttet 31.mars
Ingeborg Ekre	Regnskapsansvarlig (90 prosent) – sluttet 31.oktober

Lars-Ove Hammer, styreleder i Bokhandlerforeningen.

Medlemmer

87 prosent av landets befolkning bor i en kommune som har en eller flere bokhandler.

Medlemmer

Bokhandlerforeningens medlemmer hadde 580 utvalg pr. 31.12. 2015. 37 butikker ble avvirket, mens det var 35 nyetableringer.

Kontingent

Det er igangsatt et omfattende arbeid av foreningens langtidsbudsjett, med økning av medlemskontingent og serviceavgift slik at nødvendig aktivitet kan opprettholdes i årene fremover.

Kjeder

Ark er den kjeden som utgjorde den største andelen av medlemsmassen i antall utvalg. Andelen kjedefrie butikker representerte 26 butikker pr. 31.12.2015. Campusbok ble i april fusjonert inn i Akademika. Alle som var medlemmer i Campusbok, ble da medlemmer av Akademika kjeden.

Utsalgssteder

Antall per kjede	2011	2012	2013	2014	2015
Akademika	24	25	27	32	46
Ark	104	107	107	111	112
Boklageret			11	19	23
Campusbok		14	16	15	
Fri Bokhandel	105	100	97	92	91
Kjedefri	37	34	29	29	26
Libris	110	92	87	72	65
Norli	54	72	80	84	93
Notabene	146	139	113	113	108
Studia	6	6	6		
Tanum	15	14	14	15	16
Unipa	16				
Total	617	603	587	582	580

Tabellen viser hvordan antall utvalgssteder for de ulike kjedene og kjedefrie har utviklet seg de siste 5 år (med utvalgssteder mener vi her hovedbutikker, filialer og nettbokhandler). Per 31.12.2015 var utvalgsstedene fordelt slik: 140 hovedbutikker, 427 filialer og 13 nettbokhandler.

Andre bransjekontakter

Bokhandlerforeningen har god kontakt med andre sentrale aktører i bokbransjen. Gjennom Litteraturpolitisk samarbeidsforum møtes ledere i Den norske Forfatterforening, Norsk faglitterær forfatter- og oversetterforening, Den norske Forleggerforening og Bokhandlerforeningen jevnlig.

!les

Bokhandlerforeningen sitter i styret til !les. Foreningen !les arbeider aktivt for et bredt, omfattende og varig engasjement for boklesing i Norge.

Internasjonale kontakter

EIBF

Bokhandlerforeningen er medlem i European and International Booksellers Federation (EIBF). EIBF har sekretariat i Brussel. Foreningene arbeider aktivt for at kulturhensyn skal være overordnet økonomiske hensyn i forhold til vurdering av konkurranse innen boksalg, og for mva-frihet på bøker. I dette arbeidet inngår nær kontakt med EU-kommisjonen og EU-parlamentet. Bokhandlerforeningen deltar aktivt i EIBFs arbeid og sitter i EIBFs styre (executive committee).

Nordisk kontakt

De nordiske foreningene har god kontakt på e-post ved behov. Det er redusert stab i flere av de nordiske landene som gjør at samarbeidet er redusert til mer uformelt i forbindelse med møter i EIBF.

Rammevilkår og avtaleleverk

Faste bokpriser er avgjørende for å bevare og skape utviklingsmuligheter for norsk litteratur.

Bokavtalen

Bokavtalen mellom Den norske Forleggerforening og Bokhandlerforeningen trådte i kraft 1. januar 2015 og varer ut 2016. Bokavtalen har til hensikt å legge forholdene til rette for å styrke ny norsk litteratur i Norge gjennom å:

- Fremme kultur og kunnskapsformidling, stimulere leseinteresse og kunnskapstilegnelse og bidra til å styrke norsk språk og skriftkultur.
- Bidra til å opprettholde og sikre norsk bokutgivelse med bredde i emner og kvalitet, og øke respekten for opphavsretten.
- Fremme salg av bøker i begge målformer gjennom en rasjonell distribusjon og et effektivt, landsdekkende bokhandlernet, slik at tilgjengelighet og valgfrihet for forbrukerne ivaretas.
- Legge til rette for virksom konkurranse om utvalg, utgivelser og tilgjengelighet.

Arbeidet med en videreføring av denne Bokavtalen ble igangsatt høsten 2015. Målet er at avklaring om videreføring kommer i god tid før utløpsdato.

Fastprisen er avtalens bærebjelke

Den faste bokprisen på skjønnlitteratur, faglitteratur og sakprosa er avgjørende for å bevare og skape utviklingsmuligheter for norsk litteratur og sørge for at denne er tilgjengelig over hele landet. Alle salgskanaler skal avstå fra å benytte kjøp av fastprisbøker til opptjening av lojalitets- eller medlemsfordeler i sine ulike bonusprogram, og alle salgskanaler skal avstå fra å tilby pakker, hvor andre bøker inngår, knyttet til kjøp av fastprisbøker.

Norge har en av Europas mest liberale fastprisordninger, med kortest fastprisperiode og høyest sluttkunderabatt.

Bransjeråd

Det er i tråd med Bokavtalen opprettet et bransjeråd som består av leder og direktør i Forleggerforeningen og leder og direktør i Bokhandlerforeningen.

Litteraturabonnement

Litteraturabonnementene sikrer at innkjøpsbøkene blir tilgjengelige i flere bokhandler.

Litteraturabonnement

Litteraturabonnementene er viktig for spredningen av litteratur. Eksposering av nye bøker i flere hundre utsalgssteder bidrar til å bygge forfatterskap og er en viktig del av litteratur-Norge. Med abonnementene tar bokhandlere og forleggere et større kulturpolitisk ansvar. Abonnementene sikrer at flere av innkjøpsbøkene fra Norsk kulturråd blir tilgjengelige i bokhandelen, som motytelse får bokhandlerne bedre betingelser på de bøkene de tar inn. Litteraturabonnementet ble justert i løpet av høsten 2014, og et nytt abonnement, kalt grunnabonnement, tiltenkt de minste bokhandlerne ble inkludert.

Da avtale om nye litteraturabonnement ble underskrevet i 2014, hadde 294 bokhandler et abonnement i den eksisterende abonnementsordningen. Nye litteraturabonnement trådte i kraft 1.1.2015. I januar 2016 hadde 399 bokhandler abonnement i den nye ordningen.

Ansaret for oppfølging og rapportering av titler og antall ligger hos Forleggerforeningen. I tabellen under er oversikt over antall bøker som har gått ut fra FS og SD i de ulike abonnementene i automatisk ordning:

	2010	2011	2012	2013	2014	2015
Breddeabonnement	2659	2804	2702	2572	2662	2666
Kulturabonnement	543	606	606	645	653	638
Allmenn/ tidl. distrikt	289	358	333	405	361	368
Grunnabonnement						214
Fagabonnement		71	365	422	442	430

Følgende fire litteraturabonnement er tilgjengelig f.o.m. 1.1.2015:

Grunnabonnement: Bokhandler kan velge mellom G1 og G2.

G1 Motta bøkene som påmeldes innkjøpsordningen for norsk skjønnlitteratur for voksne (bokgruppe 4.1)

G2 Motta bøkene som påmeldes innkjøpsordningen norsk skjønnlitteratur for barn og unge (bokgruppe 4.3).

Grunnabonnementet gir 70 prosent førsteeksemplarrabatt på den faste utsalgsprisen. Utover dette gis det rett til å kjøpe førsteeksemplar utover selve abonnementet med 70 prosent rabatt i bokgruppe 3-6.

Abonnementet er forbeholdt bokhandler med bokinnkjøp under 500.000 kr.

Breddeabonnement: Omfatter ett eksemplar av alle nye titler i bokgruppe 3, 4, 5 og 6 (sakprosa, skjønnlitteratur, billigbøker og verk) utgitt av medlemsforlagene. Breddeabonnement gir 74 prosent førsteeksemplarrabatt av bokens faste utsalgspris.

Kulturabonnement: Omfatter samtlige bøker utgitt av medlemsforlagene som er oppmeldt til innkjøpsordningene administrert av Norsk kulturråd. Kulturabonnement gir 72 prosent førsteeksemplarrabatt av bokens faste utsalgspris. Kulturabonnement gir anledning til å kjøpe førsteeksemplarer utover selve abonnementet til 70 prosent rabatt i bokgruppe 3-6.

Bokhandlerne har returrett på førsteeksemplar av bøker som ikke er innkjøpt på de selektive ordningene, men som er påmeldt og sendt ut i kulturabonnement. I 2015 var det returrett på 72 titler.

Fagbokabonnement: Omfatter bøker i bokgruppe 2 (lærebøker og profesjonslitteratur) sortert etter nærmere avtale. 70 prosent førsteeksemplarrabatt og 2 prosent sortimentsrabatt gis alle som tar totalt 10 eller flere undergruppeabonnement (tilsvarende fem fagområder). Et undergruppeabonnement i bokgruppe 2.1 forplikter tilsvarende undergruppeabonnement 2.2 og vice versa. Bokhandler som tar færre undergrupper får 70 prosent førsteeksemplarrabatt, men ikke sortimentsrabatt.

Allmennabonnement: Omfatter bøker som er påmeldt i innkjøpsordningene fra bokgruppene 4.1 og 4.3 (norsk skjønnlitteratur for voksne og norsk skjønnlitteratur for barn og ungdom) fra medlemsforlagene. Distriktsabonnement gir 70 prosent førsteeksemplarrabatt av bokens faste utsalgspris. Distriktsabonnement gir anledning til å kjøpe førsteeksemplarer utover selve abonnementet med 70 prosent rabatt i bokgruppe 3-6. Abonnementet tilbys de minste bokhandlerne og begrenses oppad til å gjelde for inntil 1/3 av det totale antall bokhandlere med hovedkjøp i bokgruppe 3-6.

Sortimentsrabatt: Sortimentsrabatt gis til bokhandler med abonnement. Sortimentsrabatten er på 2 prosent og beregnes av bokhandelens samlede bruttoinnkjøp (utover førsteeksemplaret) av bøker til ordinær pris og ordinære betingelser innenfor bokgruppe 3, 4, 5 og 6. For fagbokabonnement gis sortimentsrabatt kun for innkjøp i bokgruppe 2.

Samfunnskontakt og politisk påvirkning

Foreningen har i løpet av året hatt politisk kontakt med representanter for Storting, Regjering og flere Departement.

Politiske møter

Foreningen har hatt mange politiske møter med representanter for Storting, regjering og departement. Bokhandlerforeningen har bidratt med informasjon og fakta og svart på spørsmål fra ulike departement når det har vært aktuelt. I tillegg har det vært god kontakt med partier og politikere på Stortinget.

Høringer

Bokhandlerforeningen leverte to høringsuttalelser i 2015.

I mars 2015 leverte Bokhandlerforeningen en høringsuttalelse vedrørende Skatteutvalgets forslag til endringer i selskapsbeskatningen og skattesystemet for øvrig. Skatteutvalget skriver at ordningen med reduserte satser og fritak fra merverdiavgift kan påvirke sammensetningen av produksjon og forbruk. De mener likevel det er flere årsaker til at man bør ha én felles merverdisats. Bokhandlerforeningen vil advare mot en slik omlegging av merverdiavgiftssatsen. Det er sikkert noen områder, og spesielt når det er snakk om enkeltgrupper, der direkte støtteordninger kan sees opp mot indirekte støtteordninger. Når det gjelder bøker og lesing snakker vi ikke om å støtte enkeltgrupper men om å legge til rette for god språkbevaring og språkutvikling gjennom et bredt litteraturtilbud.

I juni 2015 leverte Bokhandlerforeningen en høringsuttalelse vedrørende Produktivitetskomisjonens første rapport. Bokhandlerforeningens høringsuttalelse er knyttet til kapittel 10 «Konkurranse og regulering». Kommisjonen er kritisk til fastprisordningen som virkemiddel for å nå kulturpolitiske målsetninger. Argumentasjonen knyttet til fastprisordningen samsvarer i stor grad med den kritikken Konkurransetilsynet har fremsatt tidligere og det utvalgsmedlem og tidligere konkurransedirektør Christine B. Meyer presenterte i kommisjonsmøtet 17. mars 2014. Bokhandlerforeningen mener at Produktivitetskomisjonens vurdering av fastprisordningen tidvis er misvisende og feil, og at den ikke er basert på tilgjengelig materiale om fastprisordningens virkning. Derfor kan den heller ikke tillegges vekt i utformingen av fremtidig politikk for bokmarkedet.

Merkur Bok

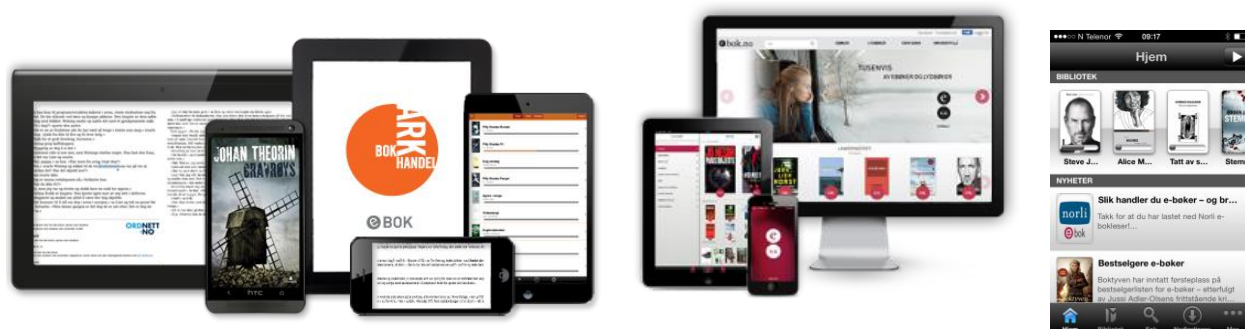
Merkur Bok kom inn i Merkur-programmet i 2008. Merkur Bok er et kompetanseprogram for bokhandlere i distriktene, i regi av Kommunal- og moderniseringsdepartementet. 70 bokhandler har deltatt i Merkur Bok programmet så langt. Fra og med 2010 var Merkur Bok helt integrert i Merkur, og distrikts-bokhandlere kan benytte de ordningene som gjelder for utkantbutikkene. Det betyr omstillingsordning, besøksordning og prosjektstøtte. I 2015 har det vært flere regionale samlinger med bokhandlere i Merkur Bok, og tilbakemeldingene er gode. I 2014-2015 var 3 Merkur Bok-bedrifter med som et prøveprosjekt i ordningen «Butikken som sosial arena». Siden 1. januar 2013 har Bokhandlerforeningen hatt en plass i Merkur-programstyret. Direktøren representerer foreningen der. I 2015 ble Merkur Bok foreslått strøket fra ordningen, men et flertall på Stortinget omgjorde vedtaket og Merkur Bok ble videreført som før.

Bokhandlerforeningen i mediebildet

Det er et mål at Bokhandlerforeningen skal være en synlig aktør og delta i den offentlige debatten. I tillegg til å stille opp i intervju og bistå med fakta og tall, er det et mål å ha en godt oppdatert nettside med mest mulig informasjon om foreningens aktiviteter og bransjedata. Presseaktiviteter i 2015 har vært: Bokavtale og mva.-relaterte saker, Merkur Bok, Mammutsalget, Rivertonprisen, Bokundersøkelser, Forfatterstipend, Boklista og Bokhandlerprisen.

Det digitale bokmarkedet

Mange og gode digitale løsninger

E-bøker kan kjøpes hos Akademika.no, Ark.no, Bokkilden.no, Digitalbok.no, EBOK.no, Haugenbok.no, Norli.no og Tanum.no m.fl. Flere av bokhandlerne har utviklet egne lese-apper, blant dem ARK, Norli, Bokkilden, Tanum.no og EBOK.NO. Det er kun et par enkle klikk som skal til før boken ligger klar til lesing i selvvalgt leseapp. Nye bøker blir i stadig større grad utgitt parallelt som både papirbok og e-bok, noe som gjør det mulig for bokhandlerne å gi leserne et stadig bedre tilbud. Backlistene er i ferd med å digitaliseres. Det eksperimenteres med alternative digitale publikasjonsplattformer, bok-apper og andre digitale tjenester. Det finnes med andre ord gode muligheter for de som ønsker å lese bøker digitalt. Multikanal-løsninger som «Klikk og hent» (bestill på nett og hent i fysisk butikk) har vært en stor suksess og tilbys av flere av bokhandlerkjedene. Et godt utbygget distribusjonsnett, digitalt og landbasert, og stadig bedre multikanal-løsninger, vil sørge for at boklesingens sterke posisjon i Norge videreføres.

Antall solgte e-bøker

I alt ble det i løpet av 2015 solgt ca. 240.000 e-bøker¹, fordelt på 7.458 titler. Totalt er det nå nesten 10.000 tilgjengelige titler som e-bok.

Mva-fritaket må være uavhengig av format

Leserundersøkelsen 2014 viser at leserne ikke sier enten eller, men ja takk til flere format og flere kanaler, alt etter hva som passer dem der og da. Det er selvsagt at vi som bransje både skal bidra til å utvikle og tilrettelegge for det kjøpemønster leserne foretrekker. Den største utfordringen er ikke hvorvidt leserne leser for lite e-bøker, men å legge til rette for at de faktisk leser, uavhengig av hvilken plattform de leser på. Skal man ivareta den høye andelen lesere vi har i Norge i dag er det avgjørende å lage attraktive løsninger - både for papirboken og nye digitale lese måter.

Bokhandlerforeningen mener at en bør ha en teknologinøytral definisjon av mva-fritaket, slik at parallelle utgivelser fritas. Hensikten med mva-fritaket er å bevare det norske språket – en begrunnelse som kanskje er viktigere enn noen gang.

Dagens litteraturpolitikk har gitt gode resultater, merverdifritak på e-bøkene vil være et viktig grep for fremtiden.

¹ Distribuert gjennom DDS, Bokbasen

Litterære priser og stipend

Maja Lunde fikk Bokhandlerprisen 2015
for boken *Bienes historie*.

(Foto: Helene Jelsø Spanthus)

Bokhandlerprisen til Maja Lunde

Maja Lunde ble tildelt årets Bokhandlerpris for sin roman *Bienes historie*. Bokhandlerprisen ble overrakt av kulturminister Thorhild Widvey på Litteraturhuset i Oslo 24. november 2015.

Bokhandlerprisen er bokhandlerenes egen pris og deles ut etter avstemming blant alle ansatte i norsk bokhandel.

Bokhandlerprisen deles ut til en norsk forfatter av en av årets bøker innenfor skjønn/ generell - eller barne- og ungdomslitteratur. Prisvinneren kåres etter avstemming der alle som arbeider i norsk bokhandel kan delta.

Følgende ble nominert til Bokhandlerprisen 2015:

Kritikerroste forfattere som Ketil Bjørnstad, Lars Saabye Christensen, Helga Flatland, Heidi Linde, Roy Jacobsen og Trude Teige var alle blant de nominerte titlene til årets bokhandlerpris. Maja Lunde ble nominert for sin første voksenroman, og Siri Pettersen for ungdomsboken «Evna». Samuel Bjørk og Jørgen Jæger ble nominert for hver sin kriminalroman.

Bokhandelens forfatterstipend

Lars Petter Sveen fikk stipendet på 200.000 kroner for romanen *Guds barn*. Endre Ruset og Erlend O. Nødtvedt fikk begge stipend på 60.000 kroner for sine forfatterskap.

Bokhandelens forfatterstipend

Lars Petter Sveen, Endre Ruset og Erlend O. Nødtvedt ble tildelt Bokhandelens forfatterstipend under Bokdagen på Latter, Aker Brygge, 4. juni 2015.

Bokhandlerforeningens forfatterstipend skal gå til forfattere i etableringsfasen. Juryen består av Forfatterforeningens litterære råd.

Bokhandlerforeningen samarbeider med NBU og Den norske Forfatterforening om stipendene, og det er deres litterære råd som innstiller. Det er norske forfattere i etableringsfasen som skal nyte godt av pengene. Stipendene kan også tildeles en forfatter det er grunn til å knytte forventninger til i forbindelse med en særskilt utgivelse.

Siri Pettersen mottok Bokhandelens barne- og ungdomsbokstipend. Stipendet er på 40.000 kroner, og ble utdelt under Barnebokfestivalens bransjefest torsdag 17. september 2015.

Erika Fatland fikk Bokhandelens sakprosapris for forfattere. Prisen er på 50.000 kroner og ble delt ut under et arrangement på Tanum Karl Johan 4. september 2015.

Bokhandelens sakprosapris for oversettere 2015 gikk til Pål H. Aasen. Prisen var på 50.000 kroner og ble delt ut under feiringen av Oversetterdagen 1. oktober.

Rivertonprisen

Karin Fossum fikk i 2015 Rivertonprisen for beste norske krim 2014 for boken *Helvetesilden*. Rivertonprisen er et samarbeid mellom Rivertonklubben, Bokhandlerforeningen og Forleggerforeningen, og ble utdelt på Litteraturhuset i Oslo 18. mars. Prisen, Den gylne revolver, deles ut til forfattere av fjorårets beste krimlitterære arbeid. Prisvinneren kåres av Rivertonklubbens litterære råd. De andre nominerte var: Asbjørn Jaklin, *Rød*

sone; Merete Junker: *Venuspassasjen*; Marit Reiersgård: *Jenta uten hjerte* og Gunnar Staalesen: *Ingen er så trygg i fare*.

Bjørnsonstipendet

Bjørnsonstipendet 2015 ble tildelt Anna Kleiva (f.1985) under åpningen av Bjørnsonfestivalen i Molde. Stipendet tildeles en forfatter det er grunn til å knytte betydelige forventninger til. Forfatterstipendet, bestående av diplom og kr 25.000,-, deles ut hvert år i forbindelse med Bjørnsonfestivalen. Bokhandlerforeningen etablerte Bjørnsonstipendet i 1997, i samarbeid med Bjørnsonfestivalen i Molde og Den norske Forfatterforening.

Anna Kleiva debuterte med diktsamlingen *Ti liknande versjonar* i 2011. Diktsamlinga *Vårar seinare* kom i 2014. Kleiva har også gjendiktet *Cœur de Lion* av Ariana Reines.

Anna Kleiva ble tildelt Bjørnsonstipendet. Her med Lars-Ove Hammer, Haugenbok.no.

Felles bokprosjekter

Mammutsalget skal være det mest attraktive boksalg i markedet.

Mammutsalg

Mammutsalget er et av bokbransjens sterkeste merkenavn, og trekker tusenvis av bokinteresserte til bokhandlene i løpet av de to ukene salget pågår. I alt deltok 452 bokhandler på Mammutsalget. Salget pågikk fra 16. - 28. februar. 65 forlag deltok med til sammen 809 titler. I tillegg var det med 517 e-bøker til gode Mammut-priser. Netto omsetning ble 41 millioner (utfakturert fra distribusjonssentralene). Mammutsalget er organisert og eid av Forleggerforeningen og Bokhandlerforeningen i fellesskap. Mammutsalget skal tilby bokkjøpere gode bøker med bredde i emner til en redusert pris. Foreningene har som mål at Mammutsalget skal være det mest attraktive boksalg i markedet.

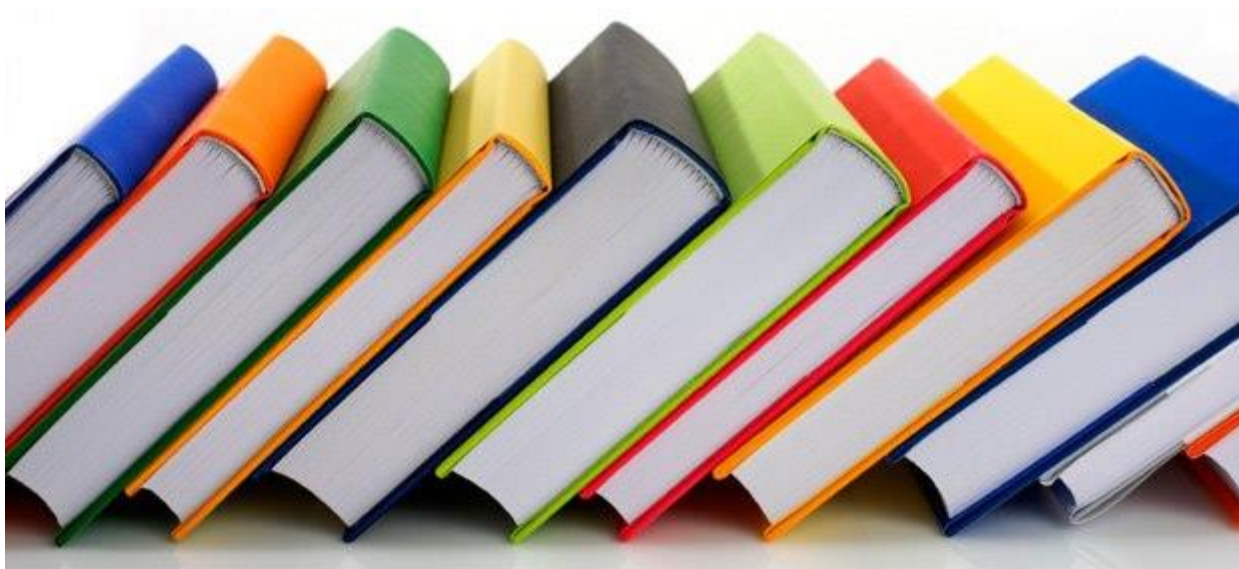
Gavekort

Bokhandelens felles gavekortordning ble i 2015 vedtatt avviklet. Siste kort gjennom felles ordning utstedes 29.2.2016 og bokhandelen skal innløse kort frem til 1.3.2017.

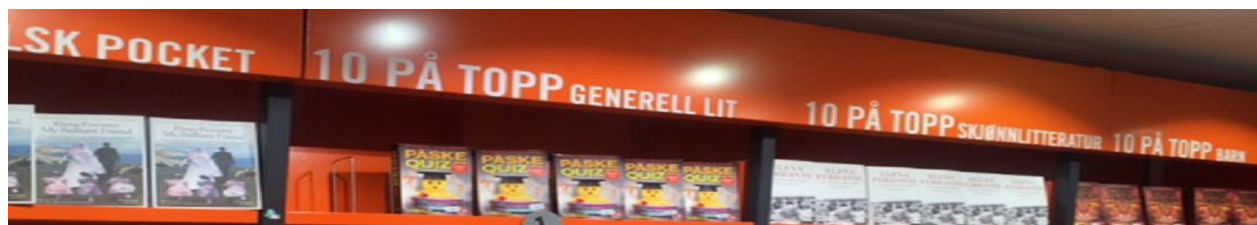
Bransjestatistikk, undersøkelser og analyser

Satsning på statistikk

Bokbransjen har et stort behov for å dokumentere kvantitativ og kvalitativ informasjon. I samarbeid med medlemmene fortsetter foreningen å utvikle effektive metoder for innsamling, bearbeiding og presentasjon av statistikk.

Boklista 15 på topp i 2015

Plass	Tittel	Forfatter	Forlag
1	Etter deg	Jojo Moyes	Bastion
2	Den ene pluss en	Jojo Moyes	Bastion
3	Trines mat: favoritter og ukemenyer	Trine Sandberg	Cappelen Damm
4	Blod på snø	Jo Nesbø	Aschehoug
5	Jeg er Pilegim (billigbokutgave)	Terry Hayes	Bazar
6	Et helt halvt år (billigbokutgave)	Jojo Moyes	Bastion
7	En sjøens helt: Blodige strender	Jon Michelet	Oktober
8	Et helt halvt år	Jojo Moyes	Bastion
9	Svøm med dem som drukner (billigbokutgave)	Lars Mytting	Gyldendal
10	Pondus: Fjorten av samme sorten	Frøde Øverli	Egmont
11	Svøm med dem som drukner	Lars Mytting	Gyldendal
12	Sjarmen med tarmen	Giulia Enders	Cappelen Damm
13	De urolige	Linn Ullmann	Oktober
14	Mi briljante venninne	Elena Ferrante	Samlaget
15	Bursdagsgaven (billigbokutgave)	Sue Monk Kidd	Gyldendal

Oversikten viser de mestselgende titlene i 2015, uavhengig av sjanger og utgivelsesår

Boklista og salgstall

Listen viser mestselgende bøker basert på salg over disk i et utvalg som representerer omlag 80 prosent av omsetningen i norsk bokhandel. Rapporteringen foregår ukentlig, og dekker bøker som er allment tilgjengelige. Listen fører til økt oppmerksomhet rundt bøker og bokhandelen, og bidrar dermed positivt for bransjen. I 2015 har vi levert ulike boklister til en rekke medier på forespørsel. Dette er populært stoff, samtidig som det gir oss en mulighet til å vise frem hvilke bøker som er populære. I 2015 har foreningen videreført og videreutviklet ordningen med abonnementsløsning for salgstall til forlag. Vi publiserer også ukentlige e-boklister, og Norsklista på høsten og frem til jul.

Metode

Boklista utarbeides på grunnlag av salgstall fra et representativt utvalg av landets bokhandler. Tallene baserer seg på antall solgte eksemplarer av den enkelte tittel. For at bøkene skal bli med på listen må boken være solgt i mer enn én kjede. De deltakende bedriftene omfatter ved utgangen av 2015 følgende butikker/kjeder: Ark Bokhandel (112 butikker), Notabene (104 butikker), Norli (94 butikker), Libris (62 butikker), Fri Bokhandel (22 av 90 butikker), Tanum (15 butikker), Boklageret (21 butikker), Eldorado, Haugenbok.no, og Bokkilden. Bokdata henter vi fra Bokdatabasen AS.

Økonomiske nøkkeltall

Normtallsundersøkelsen

Normtallsundersøkelsen 2014 viser en EBITDA på 3,4 prosent, for 2013 var EBITDA 4,3 prosent.

Bruttofortjenesten har fra 2013 til 2014 gått ned fra 45,4 prosent til 43,0 prosent.

Normtallsundersøkelsen for 2014 viser at andelen bokhandlere som ligger i kjøpesenter nå ligger på 66,8 prosent. Av all omsetning i norsk bokhandel er 67,1 prosent omsetning av bøker.

Tallene i normtallsundersøkelsen er ikke direkte sammenlignbare med tallene fra tidligere år på grunn av endringer i rapporteringsgrunnlaget. Bokhandelen har de siste årene mistet store volumer på skolebøker både til grunnskolen og videregående skole. Dette påvirker nøkkeltallene gjennom perioden, herunder lavere omsetning per butikk, økt bruttofortjeneste og økte kostnader i prosent.

Bokhandelen har greid å erstatte mye av denne omsetningen gjennom økte volum av allmennbøker.

Metode

Normtallsundersøkelsen er en landsdekkende undersøkelse som gir et bilde av økonomien i norsk bokhandel. Tallene publiseres hvert år av Bokhandlerforeningen.

Normtall

Sammendrag	2010	2011	2012	2013	2014
Bruttofortjeneste	44,1 %	43,9 %	43,7 %	45,4 %	43,0 %
Andre inntekter	0,7 %	0,8 %	1,1 %	0,9 %	1,1 %
- Lønn	19,4 %	21,4 %	21,1 %	16,7 %	19,7 %
- Lokaler	11,2 %	12,7 %	13,1 %	13,0 %	12,3 %
- Andre kostnader	7,0 %	4,8 %	6,6 %	9,5 %	6,1 %
- Markedsføringskostnader	1,7 %	2,5 %	2,5 %	2,8 %	2,6 %
EBITDA	5,5 %	3,3 %	1,5 %	4,3 %	3,4 %
Avskrivninger	3,0 %	2,7 %	3,1 %	3,1 %	2,9 %
Netto finans	0,6 %	1,9 %	1,0 %	0,8 %	0,7 %
Ord.res. før skatt	1,9 %	-1,3 %	-2,2 %	0,4 %	-0,2 %

Innkjøpsstatistikk

Bokhandelens innkjøp endte på 1,56 milliarder i 2015 og viste en nedgang på 3 prosent fra 2014.

Innkjøp januar-desember 2015

Bokhandelens innkjøp for perioden januar-desember utgjør 1559 millioner kroner. Dette er en moderat endring på -3 % i forhold til året før. Endringen i de enkelte bokgruppene er gjengitt i tabellen under.

	Innkjøp (mill.)	Endring fra 2014
Skolebøker	299,4	-3 % ➡
Lærebøker	232,3	-3 % ➡
Lærebøker for høyere utdanning	190,9	-3 % ➡
Fagbøker for profesjonsmarkedet	41,4	0 % ➡
Sakprosa	359,0	1 % ➡
Norsk sakprosa for voksne	227,8	0 % ➡
Oversatt sakprosa for voksne	93,3	1 % ➡
Norsk sakprosa for barn	10,5	-6 % ➡
Oversatt sakprosa for barn	27,4	10 % ➡
Skjønnlitt	402,4	1 % ➡
Norsk skjønnlitteratur for voksne	109,6	-8 % ➡
Oversatt skjønnlitteratur for voksne	118,2	1 % ➡
Norsk skjønnlitteratur for barn	77,6	9 % ➡
Oversatt skjønnlitteratur for barn	97,0	8 % ➡
Billigbøker	185,4	-15 % ➡
Verk	1,8	-31 % ➡
Kommisjonsbøker	10,8	-58 % ➡
Diverse varer	50,9	-6 % ➡
Annen skjønnlitteratur	16,8	605 % ➡
Totalt	1558,7	-3 % ➡

Figuren viser innkjøp fra sentralene (mill) og prosentvis endring fra 2014

Bokhandelens innkjøp fra sentralene

Innkjøpene for 2015 viste en samlet nedgang på 3 prosent. Innkjøpene av skjønnlitteratur gikk opp 1 prosent fra 2014 til 2015. Innkjøpene av generell litteratur gikk også opp 1 prosent. Innkjøp av billigbøker gikk ned 15 prosent. Skolebokinnkjøpene kommer i bolker og vi kan se store svingninger i skolebokinnkjøpene fra år til år.

Metode

Innkjøpstallene viser bokhandelens kjøp av bøker fra distribusjonssentralene Forlagsentralen og Sentraldistribusjonen. Tallene antas å dekke om lag 80 prosent av innkjøp til butikkene. De resterende innkjøpene antas å komme direkte fra forlag (lokallitteratur) eller fra andre distributører i inn- og utland (f.eks. Bladcentralen).

Forbrukerundersøkelser

Bokhandelen styrker sin posisjon som den foretrukne kanalen for kjøp av bøker.

Halvårig markedsundersøkelse om kjøpsvaner og handelskanaler

Undersøkelsen gjennomført av Ipsos MMI i desember 2015 viser at bokhandelen styrker sin posisjon som den foretrukne kanalen for kjøp av bøker.

- 75 prosent oppgir å ha kjøpt bøker siste året, opp 3 prosentpoeng fra 2014. 63 prosent oppgir at sist de kjøpte en bok skjedde det i bokhandelen. Dette er to prosentpoeng ned fra tilsvarende undersøkelse gjort i desember 2014.
- 17 prosent oppgir at de kjøpte forrige bok på nettet, samme som i desember 2014.
- 57 prosent tror de i fremtiden kommer til å handle i fysisk bokhandel, ett prosentpoeng ned fra 2014.
- 29 prosent mener at de i fremtiden kommer til å handle flesteparten av bøkene sine på nettet, fire prosentpoeng opp fra 2014.
- 6 prosent oppgir at den forrige boken de kjøpte (betalte for og lastet ned) var en e-bok, ett prosentpoeng opp fra 2014.

Om markedsundersøkelsen

Hvert halvår (i juni og desember) utfører Ipsos MMI (tidl. Synovate) på oppdrag fra Bokhandlerforeningen en undersøkelse av kjøpsvaner for bøker. Undersøkelsen baserer seg på et landsrepresentativt utvalg av befolkningen over 15 år, valgt ut av Ipsos MMI for å representere et tverrsnitt av befolkningen. Undersøkelsen gjennomføres for å kunne følge utviklingstrekk, særlig i bokkjøpernes bruk av handelskanaler. Undersøkelsen ble første gang gjennomført i desember 2004.

Fagskolen for bokbransjen

Fornøyde studenter.

Fagskolen gir utdanning til ansatte i bokhandel og forlag. Skolen tar også imot kvalifiserte søkere utenfor bransjen som ønsker seg inn i bokbransjen. Vi har et godt samarbeid med de ulike aktørene i bokbransjen og disse gir viktige bidrag i det faglige opplegget.

Kompetente og motiverte medarbeidere er den viktigste suksessfaktoren dersom bokhandelen skal lykkes i konkurransen med andre forhandlere. Derfor legger skolen stor vekt på å gi studentene kompetanse i de viktigste fagområder man har behov for som ansatt i bokbransjen; markedsføring, bransjekunnskap, forlagsdrift, detaljhandel, økonomi, ledelse, litteraturkunnskap og jus. En vesentlig del av litteraturkunnskapen tilegnes via brevundervisning, som gjennomføres over ett år, fra august til juni. Skoleperioden deles i 3 bolker; høst, vinter og vår med 2-5 ukers undervisning hver gang. Dette for å redusere studentens fravær, og behovet for vikar reduseres betraktelig. Fagskolen har en stabil stamme av forelesere som får meget gode evalueringer av studentene. Studieturen i 2015 gikk til London.

Skolen uteksaminerte 20 studenter våren 2015. Høsten 2015 ble det tatt opp 10 studenter.

Skolen finansieres hovedsakelig av midler fra Det Kongelige Kunnskapsdepartement. Fagskolen har god økonomistyring, og økonomien er god. Fagskolen er godkjent av NOKUT (Nasjonalt organ for kvalitet i utdanningen) og dette gjør at studentene kan søke lån og stipend hos Statens Lånekasse for utdanning. Fagskolen har videre inngått en samarbeidsavtale med Høgskolen i Sørøst-Norge, og dette medfører at studentene får 30 studiepoeng ved gjennomført studium. Skolen drives som en stiftelse. Skolens lokaler er i Bokhandelens hus. For mer informasjon: www.fagskolen.no.

Bransjeinformasjon og annen medlemservice

Bokhandlerforeningen.no

Her offentliggjøres fortløpende foreningens hovedstatistikk, i tillegg til presentasjoner av aktuelle saker og presentasjon av foreningen og foreningens arbeidsområder.

Bokforum

Bokforum er Bokhandlerforeningens informasjonsskriv til medlemmene. Det ble i 2015 sendt ut 12 nummer av Bokforum. Bokforum sendes som nyhetsbrev per e-post. Målet er at man også skal finne det meste av informasjonen i Bokforum på våre nettsider.

Medlemsfortegnelsen

Bokhandlerforeningen tilbyr en oversikt over alle bokhandler i landet som er medlem av foreningen. Medlemsfortegnelsen selges som Excel-fil, og inneholder adresser, e-post, telefonnummer, kjedetilhørighet, kommune og fylke.

Utvalg og representasjon 2015

Valgkomitéen

Martin Antonsen (leder), Bokhuset Libris
Anne Bjørg Røed, Gravidahl Bokhandel
Bente Soldal, Rosendal bokhandel

Bransjerådet

John Thomasgaard, Norli Libris
Trine Stensen, Bokhandlerforeningen

Godkjenningsutvalget

Lars-Ove Hammer, Haugenbok.no
Anne Bjørg Røed, Gravidahl Bokhandel
Trine Stensen, Bokhandlerforeningen
Sidsel Henriksen (sekr.), Bokhandlerforeningen

Økonomiutvalget

Anne-Regine Bakstad (leder), Tanum
Martin Antonsen, Bokhuset Libris
Lars-Ove Hammer, Haugenbok.no
Trine Stensen, Bokhandlerforeningen

Styret for Fagskolen for bokbransjen

Trine Stensen, (leder), Bokhandlerforeningen
Odd Magnus U. Nilsen, Forleggerforeningen
Sylvi Steine, Akademika
Anette Mello Stenhaus, Norli
Anne Gaathaug, Kagge

PR Mammut

Cecilie Løwe, Bokhandlerforeningen
Raymond Vik, Kagge forlag
Gine Jonassen, Norli Libris
Odd Magnus Ulvestad Nilsen, Forleggerforeningen
Vidar Strøm Fallrø, Aschehoug
Jan-Frode Brenna-Hansen, ARK

Styret foreningen !les

Elin Øy, Bokhandlerforeningen

European and International Booksellers Federation (EIBF)

Trine Stensen, Bokhandlerforeningen

Norsk Barnebokinstitutt

Elin Øy, rådsmedlem Bokhandlerforeningen

Merkur – programstyret

Trine Stensen, Bokhandlerforeningen

Litteraturpolitisk samarbeidsforum

John Thomasgaard, Styret
Elin Øy, Bokhandlerforeningen
Trine Stensen, Bokhandlerforeningen

Bokhandlerforeningen

Øvre Vollgate 15

0158 Oslo

Tlf: 22 39 68 00

E-post: [firmapost @bokhandlerforeningen.no](mailto:firmapost@bokhandlerforeningen.no)

www.bokhandlerforeningen.no